

Nová, tj. lepší typologie

Méně administrativy a zjednodušení systému pro poskytovatele sociálních služeb, dostupnější pomoc těm, kteří ji potřebují. To jsou cíle, které motivují Ministerstvo práce a sociálních věcí k zavedení takzvaného „balíčku sociálních služeb“. Redukce druhů sociálních služeb a jejich nové uspořádání do uvažovaných šesti skupin by měly vést ke zjednodušení procesu registrace, lepší orientaci občanů při vyhledávání pomoci a také zefektivnění systému kontroly, resp. inspekci. Pro každou skupinu (oblast) má být pak vytvořena „karta sociální služby“, kde bude specifikováno, co má služba zabezpečovat, jak má vypadat její standard po stránce technického či personálního zajištění a jak je finančně náročná. Nová typologie sociálních služeb vyvolala řadu otázek o podobě a efektivitě nového systému. O vyjádření k uvažované změně jsme požádali Ministerstvo práce a sociálních věcí a také viceprezidenty APSS ČR, kteří zastupují různé typy sociálních služeb.

(red)

Pomoc praxi – jednodušší typologie sociální péče

Vladimír Bílek ve spolupráci s Ing. Danielou Luskovou, MPSV ČR

Pokud poskytovatel sociálních služeb hodlá zavést novou službu a bude se řídit platným zákonem o sociálních službách z roku 2006, při vymezení základních činností narazí na podobné úkony, které se v různých službách opakují. Přitom pro zavedení nové služby musí mít novou registraci, která je však spojena s dalšími administrativními nároky. V podstatě bude pro své klienty dělat to samé, ale vždy pod jiným druhem služby. Tyto zkušenosti vedly až k úvahám, zda současná typologie sociálních služeb není brzdou efektivitě sociálních služeb.

Obsah činností některých druhů péče je podobný

Například základní činnosti typu pomoc při zvládnutí běžných úkonů péče o vlastní osobu, pomoc při osobní hygieně, pomoc při zajištění chodu domácnosti nebo zprostředkování kontaktu se společenským prostředím jsou společné více druhům sociální péče, které se pak liší jen jednotlivostmi. Těžko se v tom vyzná veřejnost i odborníci. Na základě diskuse s poskytovateli sociální péče a odborníky se nejprve analyzovala situace, kde jsou největší problémy a na jaké skupiny činností se zaměřit.

Ukázalo se, že úzce vymezené služby komplikují zejména administrativu, napří-

klad registraci a vykazování. Nejasné členění může vést i k nepochopení dobře míněné pomoci ze strany státních úřadů nebo konkrétních poskytovatelů sociálních služeb. V neposlední řadě složitost této struktury sociálních služeb komplikuje stanovení prokazatelných nákladů na jednotlivé služby a činnosti a současně i vyhodnocení efektivitě neboli proces evaluace.

Hlavní problémy současné typologie sociálních služeb jsou:

- úzké vymezení služeb,
- malá srozumitelnost pro veřejnost i odborníky,
- obtížnost při stanovení nákladů u některých činností,
- nejasná definice pro proces evaluace.

Ministerstvo práce a sociálních věcí na základě analýzy z terénu a diskuse s odborníky pracuje nyní na projektu, který by měl v následujících letech výrazně zjednodušit typologii sociálních služeb. Jestliže v současné době existuje velké množství úzce vymezených sociálních činností, z nichž některé jsou si velmi podobné, bylo by možné je sloučit pod jednotný název. Příkladem mohou být činnosti při vykonávání osobní asistence nebo pečovatelské služby.

Snížení druhů sociální péče z 33 na 6?

Zákon o sociálních službách nyní vymezuje celkem 33 druhů sociálních služeb. Sociální služby zahrnují sociální poradenství, služby sociální péče a služby sociální prevence. Sociální poradenství se člení na dva typy – základní poradenství a odborné poradenství. Služby sociální péče mají 14 druhů a služby sociální

prevence se člení na dalších 18 položek. Podle formy poskytování jsou služby pobytové, ambulantní a terénní.

Současný projekt Ministerstva práce a sociálních věcí vyhodnocuje více variant nové typologie sociálních služeb, mezi nimiž je i varianta radikálního snížení počtu sociálních služeb z 33 na 6. Neznamená to však, že by některé pro společnost užitečné sociální činnosti zmizely, jen se zahrnou v rámci nové typologie pod jiný název, soubor činností, jež bude pregnantněji definován.

Rychlejší reakce na potřeby obyvatel

Nová typologie sociálních služeb bude znamenat nejen administrativní zjednodušení, ale povede ve svém důsledku i k lepší organizaci práce na daném území a k rychlejší reakci na potřeby obyvatel v konkrétním časovém období. Díky lépe nastaveným parametrům pro stanovení nákladovosti služby se budou efektivněji využívat finance, což by mělo prospět celkové ekonomičnosti systému.

Nová typologie musí být kompatibilní se současným systémem

Aby nová typologie sociálních služeb byla skutečně efektivní a splnila svůj cíl, nové druhy sociálních služeb musí být hlouběji propojeny s procesy tohoto systému, například vykazováním dat o poskytovaných sociálních službách, financováním sociálních služeb, procesem plánování, rozvoje sociálních služeb a procesem registrace a kvality sociálních služeb. Nová typologie musí být sladěna s dalšími nástroji efektivitě sociálních služeb, aby splnila svůj smysl. Někdy je administrativní proces těžkopádný a než se péče dostane k cílovým skupinám lidí, uběhne příliš drahocenného času. Tomu by nová typologie mohla pomoci.

V souvislosti s připravovanou novou typologií sociálních služeb se objevují další témata, která je nutné dořešit. Jsou vytvořeny pracovní skupiny, které na jednotlivých tématech pracují, analyzují problémy, které by mohly vzniknout. Ministerstvo práce a sociálních věcí do diskuse nejen o nové typologii postupně zapojuje i poskytovatele sociálních služeb či odborníky z regionálních úřadů. Se zavedením nové typologie se počítá v roce 2016. ■

sociálních služeb?

Sloučení některých služeb by bylo velkým přínosem – v mnohých případech se překrývají

Mgr. Irena Lintnerová,
viceprezidentka APSS ČR
pro ambulantní služby

Sociálních služeb ambulantního režimu je možno v současné době registrovat více než 10, a to ještě pro různé cílové skupiny. Sloučení některých služeb pod jeden název či spíše typ sociálních služeb by bylo velkým přínosem, jelikož se v mnohých případech překrývají (např. denní stacionáře a centra denních služeb). Další možností je typologie dle cílových služeb, tzn. ambulantní služby pro seniory, ambulantní služby pro osoby s postižením, ambulantní služby pro osoby v krizi, ambulantní služby pro děti a mládež... atp. Tato typologie by dle mého názoru velmi zkvalitnila poskytování i registraci sociálních služeb. Byly by dány povinné, základní činnosti ambulantních služeb a pak by byla volitelná škála činností a úkonů, které by poskytovatel mohl nabízet dle svých možností s cílem co nejlépe reagovat na poptávku a potřeby uživatelů.

Nazrála doba pro zjednodušení celého systému – strukturu sociálních služeb však ponechejme na krajích

Ing. Jiří Procházka,
viceprezident APSS ČR
pro pobytové služby

Seďm let pracujeme podle nové legislativy a za tu dobu došlo k devatenácti novelizacím zákona. Zákonná úprava je poměrně složitá a nepřehledná i pro odbornou veřejnost. Myslím si, že nazrála doba pro zjednodušení celého systému. Nejsem však zastáncem tvorby nových druhů služeb. Často se při novelizacích zákona upravovaly druhy služeb a jistě by se našly další požadavky na doplnění. Osobně jsem přesvědčen, že výčtová metoda v oblasti sociálních služeb je

nadbytečná. Bylo by postačující znění § 32 a 33 a strukturu sociálních služeb ponechat na krajích. Ty by v komunitním plánu na základě potřeb definovaly potřebnou síť poskytovatelů, což se již dnes často děje.

Redefinice služeb dají poskytovatelům možnost pružně reagovat na aktuální potřeby uživatelů

Ing. Margita Pištorová,
viceprezidentka APSS ČR
pro služby sociální prevence

V současné legislativní úpravě je popsáno 33 druhů sociálních služeb, z nichž 18 je určeno pro služby sociální prevence. Toto dělení umožňuje poskytovatelům velice pregnantně popsat a následně poskytovat služby, které jsou jasně a přesně vymezené. Má však také jednu velkou nevýhodu: takto poskytované služby nemožou flexibilně reagovat na poptávku a potřeby některých žadatelů o službu nebo uživatelů služeb, např. některé druhy služeb jsou si svým obsahem i základními činnostmi velice podobné. Potřebnost dvou samostatných sociálních služeb na místní úrovni někdy není možné zajistit z mnoha důvodů, a tak je poskytována jenom jedna z podobných druhů služeb. Tím však dochází k tomu, že žadatelům o službu, která není v místě registrována, není možné službu poskytovat, protože poskytovatelé nejsou z nejrůznějších důvodů schopni zajistit registraci a provoz dalšího druhu sociální služby. Osobně se domnívám, že nejenom tento velký problém je možné řešit právě redefinicí druhů služeb tak, aby dávaly možnost poskytovatelům pružně reagovat na aktuální potřeby a přitom by měly jasně daná pravidla jejich poskytování. Pracovníci by pak také nemuseli řešit i některá etická dilemata, např. jestli mají poskytnout službu, kterou sice nemají zaregistrovanou, ale jsou schopni ji svými zaměstnanci žadatelům poskytnout, nebo mají odkázat takového žadatele jinam i do hodně vzdáleného místa, kde takovou službu zaregistrovanou mají, nebo jej dokonce zcela odmítnout...

Upíráme se k vizi, že změna typologie povede ke zjednodušení naší práce a snížení administrativy

Ing. Renata Kainráthová,
viceprezidentka APSS ČR
pro terénní služby

V terénních službách sociální péče se stávající typologie sociálních služeb jeví jako zbytečná a duplicitní. Rozdíl mezi legislativně stanovenými činnostmi pečovatelské služby a osobní asistence není příliš velký a hlavně obě služby vždy vycházejí ze základního poslání – pomoci klientovi, aby mohl žít v domácím prostředí. Navíc ta zásadní specifikace, kdy osobní asistence je poskytována bez časového omezení, zatímco pečovatelská služba ve vymezeném čase, se smazává v momentě, kdy si v registru služba stanoví časový rozsah poskytování služby. Velmi často fungují pečovatelské služby v nepřetržitém režimu a zde se pak rozdíl s osobní asistencí smazávají. Změna typologie však přinese patrně jeden legislativní „oříšek“, neboť ze zákona je určitému okruhu osob pečovatelská služba poskytována zdarma. Kdo pak toto břímě ponese? Přejde i na stávající poskytovatele osobní asistence, nebo bude toto osvobození od platby zrušeno? Předpokládáme rovněž, že v souvislosti se změnou typologie dojde i k úpravám úhradové vyhlášky, a to konkrétně u popisu jednotlivých činností, které jsou v některých případech zbytečně komplikované a zavádějící. Rozhodně se všichni upíráme k vizi, že změna typologie povede ke zjednodušení naší práce a snížení administrativy. Vždyť je mnoho poskytovatelů, kteří mají zaregistrovanu jak pečovatelskou službu, tak osobní asistenci, což znamená mít vše dvojité – standardy kvality, statistické vykazování, žádosti o dotace, ale také vedoucí jednotlivých středisek, případně sociální pracovníky či účetní. Víím, že jsem asi opravdu opět naivní, ale doufám, že změnou typologie dojde k výraznému omezení administrativní práce, a tedy k úsporám (peněz nás všech!).